

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2019-11-12
Stockholm

Mål nr
M 7471-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2019-06-11 i mål nr M 2103-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Recycling Husgärdet AB

Ombud: Advokat T P och biträdande jurist G G

Motpart

Miljö- och byggnadsnämnden Tre kommuner i samverkan, Gullspång
542 86 Mariestad

SAKEN

Föreläggande att transportera bort avfall på fastigheten X i Gullspångs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och byggnadsnämndens Tre kommuner i samverkan, Gullspång föreläggande den 25 februari 2019, dnr 2019.MBN185.
2. Mark- och miljööverdomstolens beslut den 22 juli 2019 om inhibition ska inte längre gälla.

Dok.Id 1535372

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Recycling Husgärdet AB (Recycling) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut och återförvisa ärendet till miljö- och byggnadsnämnden. Bolaget har också vidhållit sina vid mark- och miljödomstolen framställda andra- och tredjehandsyrkanden.

Miljö- och byggnadsnämnden har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Recycling har utöver vad bolaget framförde i mark- och miljödomstolen anfört i huvudsak följande:

Recycling har genom avtal hyrt ut halva norra byggnaden (ca 1 500 kvadratmeter) och hela södra byggnaden (ca 2 300 kvadratmeter) till NM Trading Transport AB (NMT). Recycling tecknade försäkringen för NMT:s egendom eftersom det visade sig billigare att utvidga fastighetsförsäkringen med ett extra moment avseende hyresgästs egendom jämfört med om NMT skulle försäkra egendomen. Detta har dock inte inneburit att äganderätten för egendomen eller verksamhetsansvaret samtidigt övergått till Recycling. Inte heller kan någonting i hyresavtalet tas till intäkt för att äganderätten eller verksamhetsansvaret övergått från NMT till Recycling. Att Recycling gjorde en anmälan om s.k. C-verksamhet avseende mellanlagring av avfall till nämnden berodde på ett missförstånd från Recyclings sida beträffande dess ansvar. Anmälan skulle rätteligen ha givits in av NMT som hyresgäst och ägare till avfallet. Under sådana omständigheter samt med hänsyn till att det enligt praxis saknar betydelse vem som anges som innehavare av tillståndet bör tillståndsinnehavet inte beaktas vid bedömningen av om Recycling var verksamhetsutövare.

Recycling har inte bedrivit någon verksamhet på fastigheten där byggnaderna är belägna och har inte heller haft någon personal närvarande på fastigheten. Recycling har överhuvudtaget inte bedrivit någon verksamhet på orten Hova. Inte heller i samband med att bränslekrosset flyttades till byggnaderna var Recyclings personal

närvarande. Inlagringen sköttes till fullo av NMT:s personal som åkte ner till platsen och för ändamålet tog med sig en NMT tillhörig lastmaskin. Recycling har heller inte varit involverat i någon planering av verksamheten, transporter, eller fraktdokumentation. Bolaget saknar därför kännedom om dokumentation kring inlagrade mängder.

Recycling saknar faktisk och rättslig möjlighet att efterkomma föreläggandet. Recycling är inte ägare till materialet och ägaren NMT motsätter sig att det flyttas. Ett befattande med materialet utan ägarens godkännande skulle innebära någon form av egenmäktighet som sannolikt innebär ett lagbrott. Recycling saknar makt och möjlighet att kontrollera den lagringsverksamhet som hyresgästen har bedrivit i dess lokaler. Recycling kan inte anses vara verksamhetsutövare, varför nämnden har riktat föreläggandet mot fel part.

Recycling har, utöver den skriftliga bevisning som åberopats i mark- och miljödomstolen, åberopat ett hyreskontrakt avseende den norra lokalen.

Nämnden har anfört att den står fast vid sitt beslut om föreläggande.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har att ta ställning till om Recycling kan anses bedriva den aktuella verksamheten. Av betydelse för bedömningen av detta är om bolaget har faktiska och rättsliga möjligheter att vidta nödvändiga åtgärder mot störningar och olägenheter (jfr rättsfallet MÖD 2005:64).

Av utredningen framgår att Recycling från och med juni 2017 hyr ut den lokal där avfallet förvaras till NMT. Ändamålet för förhyrningen är lagring av bränslekross. NMT äger avfallet. Dessa omständigheter talar för att NMT ska anses bedriva verksamheten.

Det är visserligen Recycling som har gjort anmälan enligt miljöbalken avseende mellanlagring av avfallet. Eftersom NMT hyr lokalen och äger avfallet har Recycling

emellertid mycket begränsade möjligheter att se till att ett föreläggande om att transportera bort avfallet följs.

Recycling kan mot denna bakgrund inte anses bedriva den aktuella verksamheten. Bolaget kan därmed inte åläggas att transportera bort avfallet. Nämndens föreläggande ska därför upphävas och Mark- och miljööverdomstolens beslut den 22 juli 2019 om inhibition ska inte längre gälla.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg, Lars Olsson, referent, och Marianne Wikman Ahlberg samt tekniska rådet Kerstin Gustafsson.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2019-06-11
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 2103-19

PARTER

Klagande
Recycling Husgärdet
AB

Ombud: Advokat T P

Motpart

Miljö- och byggnadsnämnden Tre kommuner i samverkan, Töreboda, Mariestad
och Gullspång
542 86 Mariestad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2019-04-26 i ärende nr 505-12248-
2019, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att transportera bort avfall på fastigheten X i Gullspångs
kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut endast på så sätt att tiden inom vilket föreläggandet ska vara fullgjort flyttas fram till senast den 22 juli 2019.
 2. Mark- och miljödomstolens beslut om inhibition den 27 maj 2019 ska inte längre bestå.
-

BAKGRUND

Miljö- och byggnadsnämnden Tre kommuner i samverkan, Töreboda, Mariestad och Gullspång (nämnden) beslutade den 25 februari 2019 att förelägga Recycling Husgärdet AB (org.nr. 556258-0182), att på fastigheten Gullspång X genomföra följande åtgärder senast den 24 maj 2019:

- Transportera bort det allt avfall som lagras i den norra byggnaden på fastigheten (se bifogad karta). Avfallet klassas som bränslekross, med avfallskoderna 170201, 170202 och 170203 enligt Avfallsförordning (2011:927).
- Skicka in dokumentation från utförd transport och mottagare av avfallet när bränslekrossen har transporterats bort.

Nämnden förordnade att beslutet skulle gälla omedelbart även om det överklagas.

Recycling Husgärdet AB överklagade till länsstyrelsen som avlog överklagandet, men ändrade tiden inom vilken föreläggandet skulle vara fullgjort till senast den 25 juni 2019.

På yrkande av Recycling Husgärdet AB beslutade mark- och miljödomstolen den 27 maj 2019 att det överklagade beslutet tills vidare inte får verkställas (inhibition).

YRKANDEN M.M.

Recycling Husgärdet AB (i fortsättningen även benämnt Fastighetsägaren eller Recycling) har yrkat att mark- och miljödomstolen - med ändring av Länsstyrelsens beslut - måtte;

i första hand upphäva Länsstyrelsens beslut och återförvisa ärendet till Miljö- och byggnadsnämnden för ny handläggning eftersom eventuellt föreläggande skall riktas mot hyresgästen som också är ägare av materialet - NM Trading & Transport

AB (i fortsättningen benämnt NMT eller Hyresgästen) - såsom verksamhetsutövare istället för Fastighetsägaren; eller;

i andra hand för det fall mark- och miljödomstolen skulle finna att föreläggandet kan riktas mot Fastighetsägaren, i vart fall upphäva Länsstyrelsens beslut till den del som innebär skyldighet att redovisa var hyresgästen - tillika ägaren till materialet - NMT väljer att förbränna bränslekrosset eller att mellanlagra materialet i avvaktan på slutlig förbränning, eller;

i tredje hand för det fall mark- och miljödomstolen skulle finna att föreläggandet kan riktas mot Fastighetsägaren och innehålla skyldighet för Fastighetsägaren att redovisa var hyresgästen - tillika ägaren till materialet - väljer att förbränna eller mellanlagra bränslekrosset, ge skäligt rådrum för Fastighetsägaren att efterkomma föreläggandet att med NMT:s godkännande flytta NMT tillhörigt bränslekrossmaterial bala och mellanlagra materialet på eller i anslutning till värmekraftverk fram till kommande bränningssäsong (oktober till och med april).

Recycling Husgärdet AB har anfört bl.a. följande.

Omständigheter och grunder

Länsstyrelsens beslut grundas på ett antal felaktiga omständigheter, nämligen att bränslekrossmaterialet ägs av Fastighetsägaren, att Fastighetsägaren inte har visat att materialet ägs av hyresgästen NMT och att Fastighetsägaren inte har visat att hinder föreligger att transportera bort materialet.

Äganderätten till bränslekrossmaterialet

Redan när miljö- och byggnadsnämnden kommunicerade sitt förslag till beslut av den 25 februari 2019 invände Fastighetsägaren att materialet ägdes av hyresgästen NMT och att beslutet borde riktas mot materialets ägare NMT. Nämnden fann då att

Fastighetsägaren hade lagringstillståndet och riktade därför föreläggandet mot Fastighetsägaren.

Av hyresavtalet - ingivet till Länsstyrelsen - framgår att NMT förhyr lokalerna i syfte att lagra bränslekross och att Fastighetsägaren har tecknat försäkring för hyresgästens material. Att Fastighetsägaren tecknar försäkring för annans egendom innebär på intet sätt att Fastighetsägaren övertar äganderätten till hyresgästens egendom. Inget annat i avtalet kan tas till intäkt för att äganderätten till materialet genom inlagringen skulle ha övergått från hyresgästen NMT till Fastighetsägaren. Av bifogat försäkringsbrev från Länsförsäkringar framgår att "kunders egendom" är försäkrade till ett med värde om 2 000 000 kr, vilket också visar att inlagrat material inte tillhör Fastighetsägaren utan NMT. Enligt anteckning framgår att detta tillägg - kunders egendom - är ett tillägg till fastighetsförsäkringen och att beloppet har fakturerats vidare till NMT.

Av brev från E J - ombud för hyresgästen NMT - framgår bland annat att inlagrat bränslekrossmaterial tillhör hyresgästen NMT, att Fastighetsägaren har försökt förmå ägaren till bränslekrossmaterialet att i enlighet med nämndens föreläggande flytta materialet, men att NMT inte har hört sammat denna begäran.

Av fullmakt framgår att E J är ombud för NMT och således att hans uppgifter om äganderätten måste tas för goda.

Av det ovan anförda och ingivna handlingar i målet - vilka åberopas som skriftlig bevisning - framgår således att hyresgästen NMT är ägare till materialet och att föreläggandet således riktar sig till fel part, men också att Fastighetsägaren har försökt förmå NMT att flytta på materialet utan att NMT har hört sammat denna begäran. NMT hotar Fastighetsägaren med skadeståndsanspråk om Fastighetsägaren skulle "egenmäktigt ... avlägsna materialet".

Beslutets adressat m.m.

Trots att inget vite i dagsläget är kopplat till nu överklagat beslut, finns anledning att ta intryck från praxis avseende beslutets adressat i syfte att se om beslutet skulle vara verkställbart om mark- och miljödomstolen skulle finna att Fastighetsägaren är rätt adressat.

Av viteslagen framgår att ett vitesföreläggande är felaktigt om det riktar sig till fel part. Av praxis (t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 18 januari 2006 i mål nr M 3113-05) framgår vidare att ett vitesföreläggande skall riktas mot den som har faktisk och rättslig rådighet över verksamheten. Ett vitesföreläggande får inte riktas mot en adressat som kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att efterkomma föreläggandet. I detta fall saknar Fastighetsägaren i vart fall rättslig möjlighet att ta bort materialet; dels framgår ovan att Fastighetsägaren inte är ägare till materialet och att ägaren NMT motsätter sig att flytta på materialet; dels skulle ett befattande av materialet utan ägaren NMT:s godkännande innebära ett lagbrott på sätt som tidigare utvecklats. Detta medför att miljö- och byggnadsnämndens beslut i vart fall till denna del inte kommer att efter tidsfristens utgång kunna kombineras med en vitessanktion. Således bör beslutet upphävas.

Verksamhetsutövare

Att Fastighetsägaren den 25 oktober 2017 gjorde en anmälan om s.k. C-verksamhet avseende mellanlagring av avfall till miljö- och byggnadsnämnden var felaktigt, rätteligen skulle anmälan givits in av NMT i egenskap av hyresgäst och ägare till avfallet. Av praxis framgår emellertid att det saknar betydelse vem som anges som innehavare av tillståndet; NMT borde ha ansökt om s.k. C-verksamhet och dess underlåtenhet att söka tillstånd - vilket rimligen får antas vara en uttänkt strategi med hänsyn till bolagets storlek - skall inte innebära att NMT undgår ansvaret som verksamhetsutövare (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 6 november 2013 i mål nr M 4093-13).

Skyndsamhet och proportionalitet

Angående förordnandet att beslutet skall börja gälla omedelbart även om det överklagas skall enligt miljöbalkens regler bara få tillämpas i situationer som kräver skyndsamma åtgärder där skador eller olägenheter måste förhindras genom omedelbara åtgärder, vilket får sägas bygga på en skälighetsbedömning som innebär att det är skäligt att beslutet prövas i sak innan verkställighetsförordnandet börjar gälla. I detta fall finns möjligen en inneboende risk för självantändning, men denna risk är inte större än att miljö- och byggnadsnämnden ursprungligen har beviljat lagring på fastigheten och att det inte ens har funnits någon diskussion mellan Fastighetsägaren och miljö- och byggnadsnämnden om mindre ingripande åtgärder eller försiktighetsåtgärder för att förhindra framtida brand. Detta framgår inte minst av Miljö- och byggnadsnämndens beslut om förelagda försiktighetsåtgärder den 21 december 2017.

I sammanhanget måste framhållas att brand av det slag som kan uppstå genom självantändning sker genom ett långsamt förlopp med successiv temperaturökning, vilket betyder att regelbunden tillsyn eller balning skulle kunna vara tillfredställande metoder som vore mer proportionerliga än miljö- och byggnadsnämndens nu beslutade tomställande av fastighetens norra lagerbyggnad. Efter att Räddningstjänsten lämnat över ansvaret till Fastighetsägaren, har Fastighetsägaren på eget initiativ kontinuerligt utövat kontroll av eventuell värmeavgivning i materialets ytskikt genom att undersöka förekomst av ånga (som skulle indikera en temperaturökning), vilket visar dels att Fastighetsägaren medverkar till att minimera risker för brand, dels att det finns mindre inskränkande alternativ. Behovet av omedelbara åtgärder är således inte så starkt som påstås i hittills fattade beslut (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 februari 2016 i mål nr M 653-16).

Lämpligheten och skäligheten av nämndens fattade beslut kan också ifrågasättas enligt proportionalitetsprincipen eftersom ett mindre ingripande beslut skulle vara möjligt.

Fastighetsägarens uppsägning av Hyresgästen

Avslutningsvis måste framhållas att Fastighetsägaren har gjort allt i sin makt för att förmå NMT att som ägare till materialet frakta bort materialet inom den frist och på de villkor som beslutats av nämnden, men utan framgång. När NMT inte fullgjort sina skyldigheter enligt hyresavtalet (att betala hyra), har Fastighetsägaren sagt upp hyresavtalet varefter NMT återvunnit hyresrätten genom betalning. Genom att NMT återvunnit hyresrätten är det inte möjligt för Fastighetsägaren att med beaktande av hyreslagens bestämmelser tomställa lokalerna eller att på eget bevåg frakta bort materialet. Att i nuläget på eget bevåg tomställa lokalerna skulle innebära straffrättsligt ansvar för Fastighetsägarens företrädare.

Fastighetsägarens ansträngningar att träffa överenskommelse med NMT

Fastighetsägaren har också försökt komma till tals med NMT via telefonsamtal och e-post, men utan framgång. För att lyckas få tag i NMT:s ägare har G S - Fastighetsägarens ägare - också åkt upp till Stockholm och sökt denna på företagets produktionsplats den 19 mars 2019, men även det utan resultat. Då inget av allt detta har lyckats, kan inte Fastighetsägaren tolka NMT:s agerande på annat sätt än att NMT och bolagets företrädare varken vill träffa eller avser att samråda med Fastighetsägaren.

Skriftlig bevisning

Såsom skriftlig bevisning åberopas följande handlingar; bevisstema framgår för varje handling.

1. Hyresavtal upprättat mellan Fastighetsägaren och NMT.
 - a. Av hyresavtalet framgår dels att ändamålet för hyresavtalet är lagring av bränslekross, dels att hyresgästen skall betala försäkringen för NMT tillhörigt material som lagras i Fastighetsägarens fastighet.
 - b. Genom hyresavtalet är således styrkt att materialet tillhör NMT.

2. Försäkringsbrev "avseende kunders egendom" och faktura avseende tilläggsförsäkringen "kunders egendom".
 - a. Av försäkringsbrev och vidarefakturerings framgår att Fastighetsägaren visserligen har tecknat försäkring, men att kostnaden för försäkrad egendom benämnd "kunders egendom" har erlagts av NMT i enlighet med hyresavtalet.
 - b. Genom fakturan och betalningen är således styrkt att materialet tillhör NMT.

3. Fullmakt från NMT:s juridiska ombud E J, ankom till Fastighetsägaren den 17 mars 2019.
 - a. Av fullmakten framgår att NMT uppger att NMT är ägare av materialet.

4. Brev från NMT:s juridiska ombud E J jämte bilaga i form av ansökan om deponering av hyran, ankom till Fastighetsägaren den 16 april 2019,
 - a. Av brevet från det juridiska ombudet framgår att NMT är ägare till materialet.
 - b. Av ansökan om deponering av hyra enligt jordabalken står uttryckligen under punkt 2.5 att det är NMT:s material.

5. E-post till NMT:s ägare B N, daterad den 21 februari 2019, från G S och G S hos Fastighetsägaren.
 - a. Det framgår av texten att NMT nämnt att NMT har en leveransplan för sitt material.
 - b. Det framgår av texten att NMT erbjuds alternativ för hanteringen av deras material.

6. E-post till NMT:s ägare B N, daterad den 12 mars 2019, från C E hos Fastighetsägaren samt e-post till B N, daterad den 26 april 2019, från G S som är ägare till Fastighetsägaren, till styrkande av Fastighetsägarens försök att få till stånd en dialog med NMT i syfte att NMT skall flytta det material som NMT äger i de förhyrda lokalerna.

7. Sveriges Radios inslag, P4 Skaraborg, den 20 maj 2019, med intervju av L-I K, styrelseledamot i NMT, där L-I K uppger att bränslekrossen ägs av NMT till styrkande av NMT är ägare.

8. Utdrag från Bolagsverket till styrkande av att B N och L-I K är styrelseledamöter i NMT.

DOMSKÄL

Recycling Husgärdet AB har invänt bl.a. att det inte är verksamhetsutövare och att nämndens föreläggande därför är riktat till fel adressat.

I praxis har den som har de faktiska och rättsliga möjligheterna att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter ansetts som verksamhetsutövare. Vikt har också lagts vid vem som ansvarar för underhåll och drift.

Domstolen konstaterar att det var Recycling, och inte NM Trading & Transport AB, som till nämnden år 2017 anmälde den ifrågakvarande C-verksamheten avseende mellanlagring av icke-farligt avfall, bränslekross, (verksamhetskod 90.40).

Nämnden beslutade i december 2017 med anledning av anmälan att förelägga Recycling om vissa försiktighetsmått för verksamheten. Det är Recycling som äger den aktuella fastigheten och lokalen. Det finns ett hyresavtal mellan Recycling och NMT som gäller från 2017 till den 28 februari 2020 enligt vilket Recycling hyr ut lokalen till NMT med ändamålet lagring av bränslekross. Enligt hyresavtalet och ingivet försäkringsbrev är det Recycling som tecknar försäkringen för materialet. Av vad som framgår av handlingarna i målet är det Recycling som ansvarar för lokalen och eventuella åtgärder där för lagringen samt har den personella närvaron på platsen. NMT är ett företag i Stockholm. Vid en samlad bedömning av omständigheterna anser domstolen att Recycling är att anse som verksamhetsutövare. Det förhållandet att NMT sannolikt äger avfallet och att föreläggandet innefattar en fysisk förflyttning av avfallet (t.ex. för lagring någon annanstans) samt vad Recycling i övrigt har anfört och åberopat i målet föranleder ingen annan

bedömning. Domstolen anser alltså, liksom underinstanserna, att Recycling är rätt adressat för föreläggandet.

Vad Recycling har anfört i övrigt föranleder inte domstolen att göra någon annan bedömning än länsstyrelsen har gjort. Domstolen anser alltså att nämnden har haft fog för att besluta om föreläggandet med den lydelse nämnden valt. Detta inkluderar också att låta föreläggandet gälla omedelbart med hänsyn till brandrisken och de negativa konsekvenser som en brand kan få. Domstolens beslut om inhibition den 27 maj 2019 ska således inte längre bestå.

Domstolen finner alltså inte skäl att ändra länsstyrelsens beslut. För att Recycling ska få skäligt rådrom bör dock tiden för att efterfölja föreläggandet flyttas fram till senast den 22 juli 2019.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 2 juli 2019.

Stefan Mattsson

Gunnar Barrefors

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Stefan Mattsson, ordförande, och tekniska rådet Gunnar Barrefors.